

COL·LEGI OFICIAL DE DOCTORS
I LLICENCIATS EN FILOSOFIA I LLETRES
I EN CIÈNCIES DE CATALUNYA

(<http://www.facebook.com/Collegi.de.Llicenciats>)

(<http://twitter.com/#!/cdlcat>)

ES (<http://es.cdl.cat/>) | EN

(<http://en.cdl.cat/>) |

(/)

Col·legi dels docents i dels professionals de la cultura

[INICI \(/WWW.CDL.CAT\)](http://www.cdl.cat)

[EL COL·LEGI » \(#\)](#)

[DELEGACIONS \(/DELEGACIONS\)](#)

[SECCIONS » \(#\)](#)

[SALA DE PREMSA \(/SALA-DE-PREMSA\)](#)

[ZONA MULTIMÈDIA \(/ZONA-MULTIMEDIA\)](#)

[REVISTA DEL COL·LEGI \(/REVISTES\)](#)

[FULL VIRTUAL \(/EL-FULL-VIRTUAL\)](#)

[CONTACTE \(/CONTACTE\)](#)

CURSOS (#)

[Escola d'Estiu \(/escola-destiu\)](#)

[Formació permanent \(/formacio-permanent\)](#)

[Aula d'anglès \(/aula-dangles\)](#)

[Aula de català \(/aula-de-catala\)](#)

[Universitat Sènior \(/universitat-senior\)](#)

[Màster de mediació \(/master-de-mediacio-i-gestio-col% c2% b7laborativa-de-conflictes\)](#)

[Preparació d'oposicions \(/preparacio-oposicions\)](#)

ACTIVITATS (#)

[Conferències \(/conferencies\)](#)

[Presentacions \(/acte-de-clausura-de-la-universitat-senior-i-presentacio-de-la-programacio-del-proxim-curs\)](#)

[Viatges \(/viatges\)](#)

[Col·laboracions amb altres entitats \(/col% c2% b7laboracions-amb-altres-entitats\)](#)

[Cicles \(/cicles\)](#)

[Altres activitats \(/altres-activitats\)](#)

[Premis \(/premis\)](#)

[El blog del Col·legi \(<http://cllicenciats.blogspot.com.es/>\)](#)

[La Xarxa del Col·legi \(<http://xarxacdl.ning.com/>\)](#)

OFICINA VIRTUAL (#)

[Col·legiació \(/voleu-col-legiar-vos\)](#)

[Pèrits judicials \(/perits-judicials\)](#)

[Gestions administratives \(/gestions-administratives\)](#)

[Lloguer de sales \(/lloguer-de-sales\)](#)

[Suggeriments i propostes \(/suggeriments-i-propostes\)](#)

[Registre de societats professionals \(/registre-de-societats-professionals\)](#)

SERVEIS (#)

[Portal d'ocupació \(/portal-docupacio\)](#)

[Assessoria jurídica, fiscal i comptable \(/assessoria-juridica\)](#)

[Assegurances especials per als col·legiats \(/assegurances-especials-per-als-collegiats\)](#)

[Promocions \(/promocions\)](#)

[Tauler d'anuncis \(/tauler-danuncis\)](#)

[Correu cllicenciats.cat \(/correu-clliciatscat\)](#)

[Oficina bancària \(/oficina\)](#)

« tornar ([javascript:history.back\(1\)](#))

Libres

Josep RUAIX I VINYET

Nou diccionari auxiliar (repertori lexicogràfic d'interferències en el català d'avui; dubtes, incorreccions, preferències i remarques lingüístiques)

Ed. Claret. Barcelona, 2011

Jaume Macià i Guilà

Tal com diu el títol, el diccionari que ressenyem és una nova versió d'un d'anterior, el ja exhaurit *Diccionari auxiliar* (1996), que ara l'autor ha reestructurat, reelaborat, actualitzat i ampliat. El subtítol ja deixa clar que hi trobem inventariades, en una relació alfabètica única, tant incorreccions que resulten de la interferència d'altres llengües (particularment del castellà) com observacions sobre certs mots o expressions en què hom vacil·la. No es tracta tan sols d'un nou recull de barbarismes i de vulgarismes, sinó d'una obra de més envergadura que ens descriu l'estat de la qüestió pel que fa a la correcció de significants o de significats corresponents a elements actualment en ús. Per a tal propòsit, Ruaix ha hagut d'emprendre l'àrdua tasca de buidatge de les obres de referència –sobretot lexicogràfiques– que recullen l'ús normatiu.

Anant més enllà que altres diccionaris de dubtes –un gènere que, per cert, ha anat proliferant en els darrers anys i en el qual Ruaix ha estat també capdavanter–, la present obra no es limita a donar solucions davant elements lèxics erronis o dubtosos, sinó que argumenta aquestes partint de les conclusions de destacats filòlegs (Joan Coromines, Francesc de Borja Moll...), de la nostra institució oficial (l'Institut d'Estudis Catalans, IEC), dels diccionaris de més prestigi, com el del IEC (DIEC) o els de l'Enciclopèdia (el *Diccionari de la llengua catalana* –DLC– o el *Gran diccionari de la llengua catalana* –GDLC), sense deixar de consignar-hi, és clar, la seva pròpia valoració. Perquè el lector o lectora se'n faci una idea, en reproduïrem un article:

fruites seques / fruita seca / fruits secs. De les tres variants d'aquesta locució nominal, la primera és la proposada pel diec, violentant el sentit normal de *fruita*, que implica peces d'una certa grandària; la segona, més plausible, és la proposada pel gdlc; la tercera, la més lògica, és la proposada pel dlc, com a aplicació concreta del sentit genèric de *fruit*.

El tarannà independent de Ruaix fa que ens sorprengui de vegades amb l'admissió –com a secundàries– de fórmules que no veiem gens clares, com *empassar-se un gripau*, *marejar la perdiu* o *demanar peres a l'om*. Els amants del català “fàcil” prendran ràpidament nota d'aquests exemples i d'altres formes que l'autor també considera admissibles, entre elles expressions com *mantenir-se en els seus tretze* (s.v. “tretze”), *estirar la pota*, *faltar un cargol a algú*, *no faltaria més!*, *donar gust*, *amb l'objecte de*, *exitós*, etc. Però segurament silenciarien que el tractadista no admet expressions com **ficar-se en camisa d'onze vares* (ficar-se algú on no el demanen), **fins aquí podíem arribar!* (on anirem a parar!), **enviar a fregir espàrrecs* (engegar a passeig), **trençar el gel* (trençar el glaç), **treballar dur* (treballar de valent; s.v. “dur”), **escamar* (escamnar o escamentar), **sisplau*, **esclar*, etc. Sigui com sigui, és especialment interessant d'estudiar els criteris que segueix a l'hora de (des)legitimar una forma o significat (vegeu-ho, per exemple, en **vivenda*).

I és que Ruaix malda per mantenir una posició equilibrada, sempre raonada, contrària a les modes, als “prejudicis arqueofòbics” (advoca per estendre l'ús de mots com *envers* o *enguany*) i a les ultracorreccions (com **fer un cop d'ull per donar un cop d'ull*). De vegades esmena la plana al IEC, de vegades es limita a donar la posició dels uns i dels altres sense prendre partit. Normalment dona equivalents correctes molt plausibles, com quan per a “estoy en ello” proposa *hi estic a sobre*, o quan tradueix “la cabra tira al monte” per *El que és de mena, mai no s'esmena* i *El qui ho té del néixer no ho deixa*.

Continuador de Fabra, l'autor condemna de nou la supressió del guionet en *ex-*, *sots-*, *pseudo-*, etc., però el veu potestatiu en *vice-*. És favorable a l'eliminació de la dièresi en mots com *laïcal*, *esferoïdal*, *ovoïdal*, *romboïdal*, etc. (que es mantindrien com a variants secundàries de *laical*, *esferoidal*, *ovoidal*, *romboïdal*, etc.), però opta per posar-ne a *reïficació* i a *reïficar*, seguint sempre la pronunciació. Considera ultracorrecte *fotòlit* per *fotolit*, i prioritza les formes esdrúixoles *políedre*, *hemíedre*, *tríedre*, *tetràedre*, etc., per damunt de les planes corresponents, canviant de signe, doncs, la prioritat que el IEC hi atorga. Considera que ha de ser únicament esdrúixol *elefantíasi*, que és preferible *Edip* a *Édip* i que *endospora*, *exospora*, *planospora*... són millors que les formes esdrúixoles del IEC.

Sens dubte, el coneixement sobre la llengua avança i això pot dur a rectificacions –sovint necessàries com apostar per doblar la *erra* en *eradicar* (tot i que Ruaix referma la *r* simple en *garapinyada*)–, però els docents hem de recordar als savis que, en la nostra precària situació sociolingüística, no fa cap bé el debat constant sobre la normativa, que fàcilment desemboca en desunió; debat que sembla ocultar la impotència per a combatre les causes polítiques reals que embastardeixen progressivament l'idioma i que anestesien la reacció d'una població davant la difusió massiva d'un llenguatge i d'una cultura castellanitzats (paral·lelament al fet que les catalanades facin riure...). Però mantenir la distància respecte de les llengües veïnes és assegurar la supervivència de la nostra, i la substitució cèl·lula a cèl·lula dels seus components no es deu a evolució sinó a mera submissió. Per això els mitjans de comunicació tenen el deure de no programar l'obsolescència de tota forma genuïna, amb la qual cosa esdevenen un instrument subtil d'agressió lingüística.

D'altra banda, Ruaix ens prevé que la castellanització no tan sols afecta formes sinó que arriba sovint al significat assignat, com quan utilitzem *encontre* per *enfrentament* parlant d'equips de futbol. El nostre tractadista no pot estar-se d'incloure en l'obra remarques fonètiques (*Flix* acaba com *guix*; *nord-americà* s'ha d'escriure amb guionet i pronunciar-hi “t” la *d*) i, de vegades, també morfològiques (defensa *bastanta*, femení de *bastant*) o sintàctiques (*preocupar*, *encantar* o *entusiasmar* són transitius–i, doncs, no podem dir **li preocupa*, **li encanta* i **li entusiasma* sinó *el preocupa*, *l'encanta* i *l'entusiasma*; però *esmorzar*, *dinar*,

berenar i *sopar* no ho són: no s'admet **He dinat macarrons* per *He menjat macarrons per dinar*). Les observacions sintàctiques, però, sovint es limiten a una remissió a alguna obra de l'autor, on es trobaran detallades en cas de tenir-la a l'abast.

Un aspecte en el qual el diccionari excel·leix és el de les preferències d'ordre estilístic, en l'exposició de matisos que ens han d'ajudar a triar entre sinònims, a emprar mots més precisos i propis: *desclosa* i *ressò* no haurien de quedar arraconats per *eclosió* i *eco*, per exemple. Una simple comparació entre el llenguatge dels diaris en castellà i els escrits en català posa en relleu la major pobresa de l'estàndard que utilitza bona part dels nostres periodistes, de vegades expressament dessaborit, talment adreçat a un lector suposadament ignorant o sense capacitat d'aprendre. Per això no fa estrany que un rossellonès com l'escriptor Joan-Lluís Lluís hagi comentat haver après castellà llegint diaris... en català! No obstant això, cal reconèixer que l'actual dinàmica social no fa fàcil recuperar plenament certes formes i construccions tradicionals.

Val a dir que una obra com la present topa amb la dificultat insalvable d'haver de triar un cert corpus. És inevitable, doncs, que s'hi trobin a faltar entrades (o, dins d'aquestes, exemples il·lustratius). Però, comparant l'edició actual amb l'antiga, ens adonarem d'un notable augment en la informació aportada. Podríem dir que l'autor té en compte la utilització que fa de la llengua un catalanoparlant de cultura mitjana, sobretot en les varietats col·loquial i estàndard. Tanmateix, s'hi enregistren igualment usos dialectals d'arreu dels Països Catalans, com també literaris, científics i neologismes cultes en general. El lector potser se sorprendrà que hi figurin castellanismes ja rars com **Roberto*, **Eduardo*, **Francisco*... o grafies com **duptar* i, en canvi, no hi hagi espai per a informar sobre col·loquialismes espanyols com **guay* o **chollo*, forasterismes tots ells habituals en certs programes de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, on **cabrejar-se* 'molestar-se', **gilipollas* i **joder* (d'aquest darrer, per cert, Ruaix no en deixa constància) fan recular formes tan populars com *emprenyar*, *torracollons* i *collons!* i, pitjor encara, on es promou la idea que inserir castellanismes en la parla fa modern, com denunciava Francesc-Marc Àlvaro.

L'obra hauria de ser tinguda molt en compte per la Secció Filològica, a la qual és incompreensible que Ruaix no pertanyi, essent com és un dels millors coneixedors de l'idioma, autor d'una seixantena de publicacions sobre la nostra llengua, a què s'ha abocat tota la vida en cos i ànima (és lògic, doncs, que el malaguanyat Joan Solà li confiés la correcció de les tres mil cinc-cents pàgines de la *Gramàtica del català contemporani*). La nostra acadèmia hauria de considerar propostes d'admissió o de preferència com les ja apuntades, o moltes altres com *folclor*, *esnifar*, *gènit* ('mal caràcter'), *electro-xoc* (millor amb guionet), *aniquilar* (millor amb *qu*)... En conjunt, creiem que no fan prou esforços envers un major consens els agents implicats en la normativització, entre els quals els mitjans de comunicació, en què sovint la indisciplina va de bracet amb la incompetència, especialment greu quan afecta els pilars bàsics de la pronunciació i de la morfosintaxi.

Ens trobem, per tant, davant un diccionari auxiliar rigorós i útil, que ha d'ajudar a desterrar usos espuris i alhora a enfortir l'idioma contribuint a la seva estandardització formal i semàntica, dotant-lo alhora de més riquesa i flexibilitat estilística. El llibre ha de servir per a l'aprofundiment lingüístic de lectors i consultants, entre els quals convindria que hi hagués els professionals de la comunicació i de la llengua en general.

COPYRIGHT Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya

(javascript:;) (javascript:;)